

ki so se tudi že doslej pobrigali, kolikor je bilo pač možno v sedanjih težavnih razmerah, da gojenci goriških učiteljskih ne bi trpeli preobčutne škode spricho ne-otvoritve svojih zavodov: Izkušnje, pridobljene v minulih šolskem letu (1915/16) z zaposlovalnim tečajem goriških učiteljskih v Trstu in pa s »posebno komisijo«, sestavljeno iz goriških srednješolskih učiteljev v Ljubljani, pred katero so se izvršili meseca maja t. l. usposobljenostni izpiti, a v prvi polovici meseca julija zrelostni izpiti za gojence in gojenke goriških učiteljskih, so dozorile v merodajnih »krogih« ta-le načrt: Tržaški tečaj, ki se je tako dobro obnesel — vse njega četrtletnice in četrtletniki so prebili z dobrim uspehom zrelostni izpit v Ljubljani — naj posluje v sedanjih obliki, odobreni po naučnem ministristvu, tudi v bodočem šolskem letu; gotovo bo dobro služil Tržaščanom in bližnjim in daljnim okoličanom. Po njega vzoru pa se bo predlagala ustanovitve sličnega tečaja v Ljubljani, ki je pri sedanjih razmerah goriškim beguncem brez dvoma najbolj pri roki, nekako njih središče, in kjer se že izza pričetka italijanske vojne nahaja ravnateljstvo moškega učiteljskega goriškega. S tem tečajem se bo mogel okoristiti marsikateri begunc, ki na poset tržaškega tečaja iz gmotnih in drugih ozirov ne bi mogel niti misliti. »Ljubljanski zaposlovalni tečaj goriških učiteljskih« pa bo nudil še druge prednosti. Njega učiteljski zbor bo nekaka stalna komisija, pred katero bodo mogli polagati gojenci-vojaki svoje predčasne letne in zrelostne izpite (po nekoliko tednih posečanja zaposlovalnega tečaja); obavili pa bi se pred njo tudi meseca novembra 1915 in aprila 1916 usposobljenostni izpiti za primorske učitelje ter ob koncu šolskega leta 1916/17 zrelostni izpiti za primorske gojence in gojenke. Da pristojna oblast odobri ta istotako preprosti kakor praktični načrt, o tem ni dvoma; saj ji ne prizadene niti vinarja stroškov, ko biva v Ljubljani stalno dovoljno število primorskih učiteljev. Gre samo še za to, da se dobe primerni prostori, a ob znani naklonjenosti kranjskih oblastev napram primorskim beguncem ni nikakega dvoma, da se dobi v omenjeno svrhu primerno število šolskih sob (3 do 4). Da se po onem načrtu zagotovi konkretna podlaga, pozivljajo se vsi oni roditelji, ki bi hoteli vpisati svoje sinove in hčere na nameravani zaposlovalni tečaj v Ljubljani, da takoj prijavijo ta svoj ukrep Posredovalnici za goriške begunce v Ljubljani (na Dunajski cesti št. 38/II.).

K temu vprašanju se oglašajo dopisniki v »Edinosti«, kjer pravi, da se je jeseni 1915 glede šolstva v Gorici, oziroma v Trstu precej zamudilo. Znani so slučaj, ko niso mogli v Trstu bivajoči dijaki goriških srednjih šol brez izgube enega leta na tržaških šolah nadaljevati šolanja, dočim so bili n. pr. na Štajerskem brezpogojno sprejeti v pripadajoči razred. Zato pa mislimo, da se vsaj za prihodnje šolsko leto brez ozira na kake osebne razmere pravočasno ukrene vse potrebno, da bodo vsi oni dijaki raznih goriških srednjih šol, ki hočejo še študirati — mnogo jih je že izginilo, ker niso mogli brez posebnih stroškov nadaljevati svojih študij, sprejetih v pristojne razrede. In zato je treba le malo dobre volje.

Za gimnazijce in realce, ki so kot begunci raztreseni po severnih deželah — s Kranjsko vred — naj se odredi brezpogojen sprejem v najbližjo gimnazijo ali realko, in bodi že učni jezik ta ali oni! Zakaj

vse niže in vse bliže
čebelica leti z neba.

V odgovor na moje začudenje mi izžvr-goli dober del vsega sijajnega Župančičevega »Cicibana«. Glejte, vi stari in mladi filistri, kaj vas ne udarjajo otroci po zobeh? V nadaljnjem pogovoru sem zvedel, da je kar zavrelo med mladino, ko je izšel »Ciciban«. Podobnih slučajev sem pozneje opazil še nešteto. Glej, Oto, vem, da Ti je vsaka hvala zopna, a poudaril si naši mladini solučno knjigo in si žanješ tudi pri otrocih toplo ljubezen. Vam pa, filistri, srnamu je svoje pesimizma pred lastnimi otroki, ne hodite z njim na cesto, ker sonce ni več za gorami, ampak se prikazuje na obzorju v vsej svoji veličini! In Vam, draga gospodična, na uho, prav tiho (da bom drugič lahko še katero rekli): Od srca sem bil vesel te »atmosfere« v domovini in z globoko vero v srcu sem jo težko zopet zapustil...

Mnogo srčnih pozdravov Vam pošilja
Vaš udani

F.

vsak slovenski dijak zna nekoliko nemški, in v vojnih časih je treba marsikaj upoštevati, torej tudi več ali manj pomanjkljivo znanje nemščine kakoga slovenskega dijaka. Če pa pride kak slovenski dijak v kak češki učni zavod, se tudi ne izgubi; v par mesecih to znal toliko češki, da bo za silo odgovarjal. Za dijake pa, ki ostanejo na Primorskem, naj se, kakor se namerava, začasno otvori goriška slovenska gimnazija v Trstu, saj prostora ne manjka, profesorji so pa že od maja 1915 na dopustu.

Izobrazba učiteljskega naraščaja za Primorsko, t. j. Goriško, Trst in severno Istro, pa naj se tukaj uredi solidno, kar je tudi možno ob le nekoliko dobre volje. — Nismo pa v tem oziru prepričani, da je te dni razglašeni načrt za to res najboljši ter si dovoljujemo stvar malo natančneje pregledati.

Nam sploh ne gre v glavo, zakaj bi morali dijaki v času, ko živi na Kranjskem in Štajerskem učiteljski zbor dveh obširnih c. kr. učiteljskih na, žal, po vojnih razmerah usiljenem dopustu, prejemati svojo izobrazbo v kakih okrajnih tečajih od učnih oseb raznih drugih zavodov, dočim so njih redni ravnatelji, profesorji in učitelji na dopustu! Saj je vendar znano, da sta učila na »zaposlovalnem tečaju« v Trstu le dva redna člana učiteljskega zbora c. kr. goriških učiteljskih, in c. kr. vadniška učitelja Kutin in Vovk; edini profesor je bil dr. K. Pirjevec, pa še ta z goriške gimnazije; par tržaških državnih ljudskošolskih učiteljev je prevzelo po nekaj ur, in to je bil ves »zaposlovalni tečaj«. Da je res tako dobro uspel, kakor smo čitali te dni, za to nam matura v tem času ne more služiti kot neovržen dokaz; saj je vendar znano, da izobrazba, užita na učiteljskih, že dolgo časa sem ne odgovarja sedanjim zahtevam; saj se je že toliko govorilo o razširjenju tega učnega zbora. In kaj šele ti okrnjeni tečaji? — Če živi v Trstu mnogo ravnateljev in profesorjev raznih c. kr. državnih učnih zavodov, s svojimi predstojniki, c. kr. deželni šolski nadzorniki, potem bi tudi eden izmed dveh c. kr. ravnateljev in potrebno število profesorjev goriških učiteljskih lahko istotako varno kakor c. kr. deželni šolski nadzorniki živeli v Trstu, in tisti »zaposlovalni tečaj« bi se lahko popolnoma pospel na normalno višino c. kr. učiteljskega. Izostane pa lahko vsa vadnica, ker za učno prakso more učiteljske — kakor je tudi bilo v minulih »tečajih« — rabiti potrebne razrede CM šol ali kake nemške šole, če je treba! Dovoljeno bi menda bilo; ali morda ne?! Na tako izpolnjenem »poslovalnem tečaju« bi se mogli brez vseh stroškov za dijake vršiti vsi predpisani izpiti, bodi matura, bodi izpit učne sposobnosti. Ni torej treba, da naš šolski funkcionarji silijo iz dežele, dokler smo tu varni. In kakor kažejo uspehi ob Soči, smo varni. Torej ostanimo tu, kjer smo doma! Ne množimo po nepotrebnem bede begunstva, saj je že dovolj! Tako bi bil Trst centrala za izobrazbo učiteljskega naraščaja za Primorsko, kar je povsem naravno, ker Trst je tudi sedež deželne šolske oblasti, in navzlic sedanjim razmeram uradujejo c. kr. deželni šolski nadzorniki v Trstu.

Če pa je res poleg dveh državnih učiteljskih v Ljubljani treba tudi tam posebnih naprav za izobrazbo tam v begunstvu živčih primorskih dijakov — mislili bi pa, da se tem na stežaj odpro gostoljubna vrata ljubljanskih učnih zavodov, tudi če znajo za mrvico manj nemščine, nego se v Ljubljani smatra za potrebno — potem naj ostane eden gospodov ravnateljev goriških učiteljskih v Ljubljani s potrebnim številom profesorjev ter naj tudi tamošnji »zaposlovalni tečaj« izkusa dvigniti na višino normalnega učiteljskega.

Tako mislimo mi tu v Trstu, ki smo imeli priliko videti naše dijake, kako so tavalili kakor izgubljeni po mestu v vednem strahu, da izgube leto. Prosimo zato, naj slavna šolska oblast brez ozira na levo in desno odredi, kolikor je največ mogoče, zakaj potreba je velika, in po-goji so dani.

UČITELJE IN UČITELJICE BEGUNCE Z JUGA

pozivlja begunski odbor na Dunaju (IV. Favoritenstrasse 5, šolski odsek), naj mu naznajo svoje bivališče, posebne podatke o svojem delovanju in številu službenih let.

Prispevajte za „Rdeči križ!“

Viktor Bežek:

Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom.

Ravnatelj Viktor Bežek je z drugim snopičem »Občnega vzgojeslovja« (str. 257 do 357) dovršil delo, ki ga označuje gorenji naslov. Znamenito delo — to je treba takoj povedati! — Sedanji časi knjižnim podjetjem... na sploh niso ugodni. (Zaključek str. V.). Toliko bolj moramo biti hvaležni naši Slovenski Šolski Matici, da nas je obdarila in razveselila vključ in vzlic tem razmeram s tako dragoceno knjigo, ki predstavlja sedaj v svoji celoti nazore in načela, smotre in sredstva ter idealno stremenje pa nesebično delovanje prave slovenske učiteljske duše.

Ta snopič Bežkove knjige govori najprej o važnosti in pomenu ženskih in deških ročnih del, sploh o možnosti in potrebi estetskega vzgajanja v ljudski šoli. § 136. razpravlja o petju v službi umetniške vzgoje. »...Šolsko petje se mora naslanjati na narodno petje,« pravi Bežek. No, mi slovenski učitelji lahko strežemo temu principu, saj imamo že tri zvezke Žirovnikovih narodnih pesmi za šolsko mladino. »...Plemenita glasba je krepka pospešitelja naravnosti... Slovenskemu učitelju pri gojitvi patriotskega petja v šoli zopet jako dobro dojdejo tiste mnoge narodne popevke...«

§ 137. razpravlja o čitanju kot vzgojnem sredstvu. »Pri podajanju poezije in leposlovne proze more biti edino prava svrha ta, da zbudi v učencih iste misli in zlasti ista čustva, ki so navdajala pesnika in pisatelja pri njih ustvaritvi.« Zato pa ne »premožgavati« umotvorov! Bežek posebno utemeljeno priporoča opetovano lepo čitanje učiteljevo ter vzorno deklamovanje pesnitev in predavanje leposlovnih prozajskih sestavkov. Važen je odstavek o šolski knjižnici ter o nalogi učitelja kot ljudskošolskega izobraževalca, ki naj neti in podžiga ljubezen do leposlovja med šoli odraslo mladino in širi slovstveno izobrazbo med vse narodne plasti.

Ne smemo misliti, da nima ljudstvo smisla do takih stvari. Ko smo pred leti prirejali v Idriji javna predavanja, sem jaz več nedelj zaporedoma obravnaval poglavje o slovenskem slovstvu. Ob vsakem takem predavanju je bila obširna realna telovadnica natačeno polna — po večini so bili navzoči delavci s svojimi ženami, ki so vsi z nekako pobožnostjo poslušali prednašane pesmi. — Morda ni mesta, kjer bi bila čitateljnost med maso tako razširjena, kakor je pri nas. Knjižnica n. pr. Delavskega bralnega društva je vsako nedeljo naravnost oblegana. Časopisi, naročeni v več izvodih, hodijo dan za dnem iz rok v roke. Žal, da nimamo sredstev, da bi mogli v večji meri zadoščati temu veselemu pojavu. In stokrat žal, da so naše žalostne, dlakoepske in malenkostne — skratka — kranjske politične razmere preprečile nameravano ustanovitve javne ljudske knjižnice in čitalnice v našem mestu! Kakšen blagoslov bi bila ta kulturna naprava tisočim zlasti v teh žalostnih časih, ko je lepa knjiga premnogokrat edina tolažba ranjenemu srcu! In ko smo prirejali gledališke predstave, je bil avditorij navadno do zadnjega prostora zaseden. In večini so bolj prijale resne igre, nego igre s šaljivo ali neumno vsebino. Lepih iger, uprizorjenih pred 13 leti — ljudje še danes niso pozabili. Tolika je moč leposlovja, ki ne tiči zaklenjeno v omarah, ampak ga uživa narod!

O šoli-delavnici čitamo v § 138. Prevažno vprašanje za sedanjost dobi, ki »se od prejšnjih najbolj razlikuje po nazaranju o vrednosti in potrebnosti dela.« Bežek prihaja do pravilnega zaključka, »da se bistvo šole-delavnice sedaj iz večine tolmači kot zahteva in potreba šole, v kateri se učenci napotujejo do samostojnega duševnega in telesnega dela, tako da so vse njih vednosti in spretnosti ne po učitelju vlije in vsiljene, nego samo pod učiteljevim vodstvom z njih lastno močjo samostojno in samostojno pridobljene.«

Šola in dom. (§ 139). Bežek piše: »...Polagoma so se šolski reformatorji domislili, kakor smo videli v prejšnjih poglavjih, da treba poleg umstvene nabožne gojiti tudi umetniško in poleg vednosti tudi spretnosti ter poleg duševnega dela ne zanemarjati niti telesnega... Pri teh izpremenjenih razmerah in nazorih pa mora tudi ljudski učitelj izpremeniti in urediti svoje stališče napram domu in narodu. Ne smatraj se zgolj za razumnika, rekel bi, za malega profesorja, katerega izključna naloga je, drobiti ljudskošolski

deci duševni kruh takisto, kakor ga drobe srednješolski in visokošolski profesorji svoji po višji izobrazbi stremelji mladini. Zavedali naj bi se učitelji, da njih naloga ni izčrpana s poučevanjem v šoli, da so ali bi morali biti narodu veliko več, nego zgolj učitelji, namreč vzgojitelji in voditelji, in ne samo dece, nego tudi vsega naroda. Zategadelj bi pa morali složno z drugimi ljudskimi prijatelji in dobrotniki iskati najtesnejših stikov z narodom, se zaglobiti v njegovo čustvovanje, spoznavati njegove vrline in slabosti ter njegove nade in bojazni... Takisto s pridobitvijo vsakega posameznika — se doseže veliko popolnejši sporazum med šole in domom, nego s še tako pogostimi roditeljskimi sestanki.« — Tako (glede na svetovne izpremembe) samoizobrazba je učitelju neizogibno potrebna, obenem pa mu je jamstvo, da hosta njegova vzgoja in pouk moderna v dobrem pomenu te besede.

Četrti oddelek govori o varstveni in skrbstveni vzgoji, in sicer obravnava § 140. vzgojo gluhoonemcev, § 141. govorne hibe in njih lečenje, § 142. vzgojo slepcev, § 143. vzgojo slaboumnikov, § 144. vzgojo zanemarljencev, § 145. pa razpravlja o otroškem varstvu in mladinskem skrbstvu. — To so vprašanja, ki dajejo Bežkovemu delu pečat modernega vzgojeslovja v najplemenitejšem pomenu te besede. Obdelana so ta vprašanja s skrbjo in iskrenostjo, ki pričata o ljubezni pisateljevi do sirotnege in trpečega človeštva ter o pisateljevem hrepenenju, kako naj skrbno in smotno negovanje izboljša ali vsaj ublaži žalostno usodo takih usmiljenja vrednih ljudi. Pisala je ta poglavja roka, ki so ji besede narekovala umevanje, spoznanje in srce. Zato je ta govor daleč od puščobe in šolskega dolgočasia, temveč se bere kakor zanimivo poglavje kakoga socialnega romana. Lepših stvari o predmetih, ki so po bistvu tako žalostni, na tako tesnem prostoru in v tako preprosti besedi nisem še čital v znanstveni knjigi.

Knjigo zaključujejo dostavki, ki izpopolnjujejo to in ono poglavje.*)

Ceno knjigi pa posebno zvišuje priredani »Slovensko-nemški imenik strokovnih in nekaterih drugih, manj navadnih izrazov.« — Proizročila ga je želja, kakor pravi pisatelj sam v zaključku, ki so mu jo izrazili nekateri šolniki, češ, da je potreben zlasti onim učiteljskim, ki se uče pedagogike v nemščini, a bi jim slovenski učenik dobro rabil kot pomožna knjiga; toda preglativo jim delajo strokovni in drugi manj znani izrazi...

Sedaj pa pogledmo logiko! Bodoči slovenski učitelj se uči glavnega predmeta, ki ustvarja — če se smem tako izraziti — kri in mozeg bodočemu njegovemu delu med slovenskim narodom, v nemškem jeziku, a slovenska knjiga, ki je v vsakem pogledu in primeru boljša od vseh takih nemških učnih knjig, naj mu služi kot — pomožna knjiga! — Ali preprosto povedano: S tujim blagom naj si mori duha, in kadar mu preti nevarnost, da ne opeša in obupa, takrat naj seže po — slovenske berle!

Ne! Tako ne sme biti! Ako bi ne imeli svoje knjige — da! Toda sedaj jo imamo, ki smemo biti ponosni nanjo; zajeta je iz živega vrelca življenja, zato pa ne sme ostati le v maloštevilnih rokah članov S. Š. M., ampak mora v roke našega naraščaja, mora kot učna knjiga na naša učiteljska! Potem ne bo služila le v zdravilnici in podporne svrhe, ampak bo dosežen nje pravi in glavni namen; odkritje pomena, obsega naloge in smotra vzgoje na eni strani, na drugi strani pa spoznanje lepote, vzvišenosti, važnosti in odgovornosti slovenskega učiteljskega stanu! — Vrhutega zbujajo pisateljeva spretnost, njegov slog in strokovnjaško obvladanie vsega obsežnega materiala toliko mikavnosti in zanimivosti, da bo vsak, ki se iz pravega nagiba posveti temu uku, obstal in ostrmel ob mnogoterem poglavju in vprašanju, sami razglabljač dalje in višje in globlje, služeč tako najidealnejšemu smotru učiteljeve — in vsakega inteligenta — samoizobrazbe: Popolnitev bodi moj edini vzor! —**)

Pa še eno proročno glasno izreka Bežkova knjiga: Dajte me v roke narodu! — Tako so bili postavili predenj šolo in učitelja, da se je obračal na levo stran,

*) Pohvaliti moramo Učiteljsko tiskarno, ki je delo izvršila solidno in okusno. Pis.

*) Bežek pravi na koncu zaključka: »Tako se na deja pisee teh vrstic, da se tudi slovensko občinstvo baš sedaj loti še z večjo vneto razmišljanja narodno vzgojnih problemov in da ta pedagoški potom ugodna razpoložitev dobro dojde tudi našemu zborniku; in ta nada, čutim mi bo dala moč, da bom započeto delo čilo nadaljeval.« — Kakor vidimo, ni Bežkovo zaključeno, kar nas navdaja z veseljem. Tako upamo dobiti tudi zgodovino vzgojeslovja. Take knjige, pisane moderno in objektivno, smojnuno potrebni. Pis.

če sta stala na desni strani. Tega preziranja nista zaslužila! Provročili so to naščuvnost: ljubosumnost, strah za prvenstvo in boj za nadvlado. A tega »športnega gibanja« našemu narodu ni treba, ker je kvarno in pogubno zanj! Njemu je treba z eno besedo izobrazbe, ki ga usposobi za samovlado v moralnem pogledu: da spozna svoj notranji in zunanji svet, moči duha in telesa, sploh svojo tvorbo, produktivno silo, potem bo uravnal svoje življenje, dejanje in nehanje tako, kakor to odgovarja morali in zakonu, torej bo napredek vsega in vsakega tak, kakor to zahteva čas in poklic; potemtakem se dvigne tudi celota kot skupina posameznikov moralno in materialno na višino in do veljave, kamor hrepene zbuje duše in kamor kaže pot poznanje spečih sil mase naroda!

Tako izobrazbo pa da šola, osnovana na principih Bežkove knjige. Vsebinska naj preide med narod potom učiteljevega dela, potem pride zmaga nekrvavemu boju sama ob sebi.

Ne bojte se, da se narod plaši pred takimi abstraktnostmi! Vem iz lastne izkušnje, da ne! Pred leti smo osnovali na realki v Idriji v zimskih mesecih pravcato ljudsko šolo, ki se je vršila vsako nedeljo dopoldne od 8. do 12. in ki so jo posekali večinoma delavski sloji. Gospodje profesorji so govorili o svojih predmetih: o matematiki, fiziki, kemiji, zgodovini itd., jaz sem pa obravnaval temo: »Šola — nje preteklost, sedanjost in bodočnost.« In glejte: imel sem vsako nedeljo od 11. do 12. dopoldne do 50 rednih poslušalcev in poslušalk, ki so kazali očitno zanimanje in veselje do predmeta. In če sem izven učilnice srečal tega ali onega, pa sva mimoma drugega nekoliko pomoževala tudi o tem, o čemer smo govorili v šoli! In ko je tisti čas prvi pomladni dih poljubil našo kotlino, so na prisojnih bregovih — tako pustih in tako lepih — zadehtele prve vijolice. In nekega dne mi prinese pismonoša prav majhen zavojček. Odpre ga. V njem so bile prve vijolice in listek poleg njih, popisane z drobno pisavo: »Od Vaše hvaležne poslušalke!«

E. Gangl.

VAŽNO GLEDE PREMESTITVE »EX OFFO«.

Razsodba upravnega sodišča z dne 16. oktobra 1915, št. 6087, se glasi: Ako se učitelj in z njim omožena učiteljica premestita iz službenih ozirov, pristojna vsakemu izmed njih pravica do povračila selitvenih stroškov.

Naša prva matura.

Pazin, koncem julija 1916.

Dne 12. julija t. l. se je dokončala prva matura na ženskem učiteljskem v Pazinu. Vse kandidatke, ki jih je bilo 16, so napravile izpit dobro, tri od teh so dobile odliko. V javnost stopa šestnajst mladih učiteljic, ki jih ravno sedaj v Istri najbolj potrebujemo. To je v istini vesel dogodek v kulturnem življenju istrskih Hrvatov. Od kdaj obstoji učiteljska v Pazinu? Mnogi za ta zavod še do najzadnjega časa niso znali. Ustanovljeno je bilo učiteljske po inicijativi šolskega svetnika Kosa, načelnika občine dr. Kurelića in nekaj profesorjev gimnazije, ki so bili pripravljene darovati brezplačno svoj svobodni čas za vzgojo učiteljic. Tiho se je otvorilo, lepo napredovalo — in letos do neslo prvi sad: šestnajst vrlih učiteljic. Vzrastel je zavod kakor lepa vijolica na skritem solnčenem obronku. Pravico javnosti so zavodu pripoznali šele pred malo dnevi zaradi večkratnih prošnji. Na zavodu so poučevali brezplačno profesorji pazinske hrvaške gimnazije: šol. svetnik Kos, Pregelj, Frankola, Zgrablić, Bačić, Šantel, pl. Doroghy, pred izbruhom vojne tudi Novljan — in učiteljice Jericijeva in Jordanova. To je bila vzorna požrtvovalnost — pri naporni službi na gimnaziji zaradi pomanjkanja profesorjev poučevati še več ur na teden na učiteljskem! V preloženem šolskem letu je bil II. in IV., v prihodnjem bo I. in III. letnik. Stalna je nada, da bo zavod poddržavljen, kar bi bilo silno potrebno, ker sedaj Primorje nima preparandije za učiteljice. Oteti se mora končno pozabljenosti, da je ta važni kulturni zavod moral občutiti večkrat ledeni veter od tani, od koder bi ga bilo moralo greti gorko solnce. Prošlo je tudi to! Vivat, floreat, crescat!

Srednješolske vesti.

Učenci ljubljanske c. kr. višje realke na bojišču. Zavod namerava v svojem letnem šolskem poročilu priobčiti kar najbolj točen seznam vseh sedanjih in bivših svojih učencev, ki so se v boju za cesarja in domovino odlikovali, storili zgledne vojne čine ali pa so celo žrtvovali kri in življenje. Zato prosi ravnateljstvo svoje prijatelje na bojišče pozvati ljubljanskih realcev, da mu blagovoljno čim prej pošljejo kolikor se da podrobnih in zanesljivih izveštij o učencih, čijih imena naj se trajno ohranijo zavodovemu častnemu spominu. Tudi tozadevne slike in izreke iz knjig ali časnikov so dobrodošli, ker se bo priredila posebna spominska knjiga.

Italijanski konvikt na Dunaju. »L' Eco del Litorale« prinaša dolg in navdušen članek o italijanskem dijaškem konviktu na Dunaju. Pisec članka opisuje v živih barvah vse udobnosti, ki jih nudi konvikt italijanskemu študentu. Najlepša leža, razgled na Mariahilferico in na Gürtel, zračni prostori, dobro nadzorstvo... Za konvikta so od italijanske strani jako agitali. Konvikt je bil, a dijakov ni hotelo biti. Pri nas je pa ravno narobe: slovenski dijaki so, a slovenskega konvikta ni!

V konviktu za srednješolce-begunce z juga se sprejemajo tudi slovenski dijaki. Iz gotovega vira smo zvedeli, da se sprejemajo v konviktu za srednješolce-begunce z juga, ki ga je vlada ustanovila na Dunaju, XV., Marienhilfergürtel 41, (staatl. Studentenheim der Zentralstelle) tudi Slovenci, in sicer taki, ki so bili doslej na kakšni nemški gimnaziji ali so vsaj toliko zmogni nemščine, da morejo nadaljevati svoje študije na nemški gimnaziji na Dunaju. Že sedaj je v omenjenem konviktu 5 slovenskih dijakov. Brž, ko jih bo nekaj več, dobijo svojega slovenskega prefekta. Šola se prične meseca septembra. V pomožnem odboru za begunce z juga na Dunaju, IV., Favoritenstrasse 5, pa ni zdaj nobenega Slovenca, vsaj uradnika ne. Zato se prosijo slovenski visokosolci, da bi se za to službo, ki je honorirana, objavili v korist dobre stvari.

Goriški dijaki-begunci, ki se nahajajo v konviktu za srednješolce z juga na Dunaju, prosijo knjig za pouk in zabavo. Blagovoljne pošiljatelj sprejema posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani, Dunajska cesta 38.

Brezplačni železniški vozni listki za dijaške-begunce. Železniško ministrstvo je dovolilo na prošnjo dunajskega odbora za begunce z juga brezplačne vozne listke tretjega razreda dijakom-beguncem, ki obiskujejo kako šolo ali tečaj in ki se morajo posluževati za šolski obisk železnice. Dovoljeni so taki listki le za dežele: Češko, Moravsko, Dolenje Avstrijsko, Gorenje Avstrijsko, Štajersko in Solnograško za progo do 20 kilometrov. Prošnje na železniško ministrstvo z ubožnim izpričevalom.

Društveni vestnik. Skupne zadeve.

Slovenska šolska Matica. Publikacije S. Š. M. za l. 1915 bodo ta mesec dotiskane. Zaradi vojnih razmer (pomanjkanje stavcev) se je tisk zakasnil. Pa tudi vsi p. n. poverjeniki še niso storili prevzete dolžnosti. Poverjeniki nekaterih okrajev so na bojnem polju. V takih slučajih naj priskoči okrajno učiteljsko društvo na pomoč in pobere letnino (4 krone). Do danes se iz naslednjih poverjeniških okrajev nismo prejeli za leto 1915 letnino: Kranjsko: Črnomelj, Kamnik, Sodražica, Kranj, Krško, Ljubljanska okolica, Čerknica-Logatec-Lož, Idrija, Vipava. — Štajersko: Brežice, Gornji grad, Kozje, Marenberk, Mariborska okolica (desni in levi Dravski breg), Ptuj (desni Dravski breg), Šoštanj, Vransko. — Goriško: Goriška okolica, Komen, Sežana, Bovec, Kobarid, Tolmin. — Istra: Koper, Kastav, Kvarnerski otoki, Pazin. — Trst: deške in dekliške šole.

Za poverjenike, ki so mobilizirani, naj pobere letnino njih voditelji, ali njih namestniki v službi, ali kdorkoli. Sme se pa poslati letnina tudi kar naravnost Slovenski šolski Matici v Ljubljano.

Naročajte in širite naš list!

Kranjske vesti.

MINKA VILMANOVA.

Krajni šolski svet na Dobravi pri Kropi naznanja, da je umrla dne 27. julija t. l. tamkajšnja učiteljica-voditeljica Minka Vilmanova. — Pekoja tovarišica, ki je bila navdušena učiteljica, pa je morala po mučni bolezni tako kmalu skleniti svoje mlado življenje, je bila sestra Cilke Vilmanove, učiteljice na Jesenicah. Naše sožalje! Pokojni kolegini blag spomin!

—r— **Petindvajsetletnico učiteljevanja** praznujejo letos sledeči tovariši: Bernot Ivan, c. kr. učitelj na državni obrtni šoli v Ljubljani; Cvar Andrej, šol. voditelj v Velikih Poljanah pri Ortenku; Grajland Franc, učitelj v Kostanjevici; Jaklič Viktor, c. kr. v. učitelj v Ljubljani; Juvanc Ferdo, šol. voditelj v Postojni; Malnarič Ivan, nadučitelj pri Sv. Križu pri Kostanjevici; Segar Ivan, učitelj v Radovljici; Verbič Franc, nadučitelj v Slavini; Vrščaj Ivan, šol. voditelj CM. šole v Trstu; Wigale Ferdo, nadučitelj v Loškem potoku. — Umrla sta Anton Arko, učitelj na IV. mest. šoli v Ljubljani, in Peterlin Franc, učitelj v Kolovratu. — Vsem tem ljubim tovarišem k temu službenemu jubileju iskreno čestitamo, želeč jim še mnogo zdravih in boljših let uspešnega delovanja v korist narodu in domovini! Obema prerano umrlima vrlima tovarišema pa ostani še nadalje najblajši spomin v naših srcih!

—r— **Druga patriotska zbirka volne in kavčuga.** Vojnoskrbstveni urad v c. in kr. vojnem ministrstvu na Dunaju je z dopisom z dne 18. julija 1916 pod št. 8774 vzel iz Ljubljane odposlano drugo zbirko volne in kavčuga na znanje in pooblastil mestni magistrat, naj izrazi v njegovem imenu za posebno ugodni uspeh te zbirke vsem, pri njej na ta ali oni način prizadejim osebam njegovo najtoplejšo in naskrenejšo zahvalo. Hkrati je sporočil, da se bo nabiranje nadaljevalo, zaradi česar bodo darila tudi zanjprej dobro došla. To se daje javno na znanje.

—r— **Počitniški dnevni zavetišči v Ljubljani in v Spodnji Šiški.** Ti počitniški dnevni zavetišči z več skupinami sta namenjeni šoloobveznim otrokom ljubljanskih deških in dekliških ljudskih šol in šišenske deške in dekliške ljudske šole, in sicer v prvi vrsti onim, ki imajo svoje očete v vojni in katerih matere morajo za zaslužkom, da preživijo družino. Zaradi tega ne morejo zadostno skrbeti za vzgojo svojih otrok. V teh zavetiščih bodo otroci — razen nedelj in praznikov — vsak dan od 8. ure jutraj do 6. ure zvečer pod nadzorstvom in varstvom učiteljskega zaposleni z raznimi zabavami in drugim koristnim bavlom. Tu bodo dobivali tudi dopoldansko in popoldansko južino in opoldansko kosilo, deloma proti mali odškodnini, po potrebi pa tudi brezplačno. Dečki in deklice ljubljanskih ljudskih šol naj se vpišejo na II. mestni deški ljudski šoli na Cojzovi cesti, šišenskih šol pa v občinski hiši v Spodnji Šiški. Priglasence bo v zavetišča sprejemal c. kr. mestni šolski svet. Deklice ljubljanskih dekliških šol se bodo pridilele že obstoječemu počitniškemu dnevnu zavetišču v Lichtenurnovem zavodu. Deklice spodnješišenske šole pa se bodo zbirale v posebni skupini v Spodnji Šiški.

—r— **Padel** je na severnem bojišču, zadet od šrapnela v trebuh in desno roko, Josip Cvelbar, abiturient novo-miške gimnazije in kadet, nadarjen, inteligenten mladenič. Bil je sotrudnik »Zvončkov«, kjer je pod imenom Bogumil Gorenjko priobčeval pesmi, povesni in risbe. — Bodi mu ohranjen blag spomin!

—r— **Poročil** se je Vladimir Vrteč, c. kr. evidenčni geometer v Ribnici, sedaj c. kr. enoletni prostovoljec, s Poldko Tomšičevo, učiteljico v Ribnici. Bilo srečno!

—r— **Šola za invalide.** Glasom razpisa c. kr. ministrstva za javna dela se je na strokovni šoli v Kočevju ustanovila šola za invalide s posebnim načrtom. Za te teče se invalidi, ki so veščini nemškemu jeziku, zglase lahko vsak čas: poučevalo se bo pa v naslednjih predmetih: A) Elementarni tečaj: 1. Pisanje za enoročne. Levično pisanje. 2. Pouk nemščine v govoru in pisavi, aritmetika, obrtno računstvo, obrtne naloge, nauk o splošnem državljanstvu. B) Tečaj za praktične poklice: 3. Tečaj za stenografijo in strojepisje. C) Tehnični tečaj. 4. Predavanje o risanju, geometriji in osnovah. 5. Risanje za mizarje, strugarje

in modelirje. Vsak že superarbitriran invalid, ki bi želel priti v šolo, naj to naznači ravnateljstvu strokovne šole za mizarstvo v Kočevju ali pa deželni komisiji za preskrbo vračajočih se vojakov v Ljubljani ter hkrati tudi pove, kateri stroki bi se rad posvetil. Pouk je brezplačen, drugi stroški (stanarina, hrana i. d.) se bodo pa krili iz invaliditet in dodatkov deželne komisije za preskrbo vračajočih se bojevnikov. — Take šole za invalide, ki so veščini nemškemu jeziku, hočejo ustanoviti tudi na raznih nemških šolah v Ljubljani. Nekdo je poročal, da je tak sklep kranjskega deželnega šolskega sveta. Takega sklepa pa v kranjskem deželnem šolskem svetu, kolikor vemo, nikdar ni bilo, zato smo popolnoma prepričani, da bo država skrbela tudi za ono veliko večino tistih invalidov na Kranjskem, ki nemškemu jeziku niso vešč. Na bojiščih ni razlik med junaki, ki so veščini enemu ali drugemu jeziku, in zato država tudi ne bo nikakor delala razlike, da bi za ene bolj ali za druge manj skrbela. Vsak invalid je izpostavljal življenje za Avstrijo, in avstrijska misel je bila, ki se je zanj boril. Ta avstrijska misel pa zagotavlja vsem narodom enakopravnost, kakor je ugotovljena v državnem osnovnem zakonu.

—r— **Odlikovanje.** Red železne kroge III. razreda z vojno dekoracijo je dobil nadporočnik v rezervi, strokovni učitelj na dež. kmetijski šoli na Grmu Albert Vederjaka bos.-h. pp. 4 v priznanje posebno hrabrega in uspešnega zadržanja pred sovražnikom. Čestitamo!

Štajerske vesti.

Društvo, Samopomoč štajerskega učiteljstva naznanja, da sta zopet dva društvena člana padla na polju časti in sicer:

ERNEST RUCKER,

učitelj in enoletni prostovoljec, dne 9. avgusta 1915 v Koriovu v Galiciji, in

MAKS ZOLNERIČ,

učitelj in poročnik, dne 25. oktobra 1915.

Prispevki po 4 K naj se za ta 144. in 145. smrti slučaj zanesljivo vplačajo tekom meseca avgusta t. l.

Slava spominu obeh junakov!

Geishorn, 27. julija 1916.

Odbor.

—š— **Umazana literatura.** Prodaja umazanih knjig in brošur je prepovedana. Štajersko cesarsko namestništvo razglasi: Ker se še dogajajo slučajji, da se v kljub prepovedi prodajajo po trafikah knjige in brošurice umazane vsebine, se s tem vnovič naroča trafikam, da je strogo prepovedano prodajati mladini razne knjige in brošure umazane vsebine. Na tozadevne prestopke se, določa denarna globa do 2000 K. — Pametno in koristno!

—š— **Padel** je na severnem bojišču rezervni kadet Konrad Živko, sin bivšega nadučitelja Živka v Poberžu pri Mariboru. — Časten spomin junaku!

—š— **Odlikovan** je bil za hrabro in junaško zadržanje pred sovražnikom c. kr. nadporočnik Ivan Glinšek, učitelj pri St. Jurju p. D. — Čestitamo!

—š— **Delo šole v št. Rupertu v dobi vojne.** Nakupilo, naredilo oziroma nabralo se je potom šole: 243 parov krp iz flanelne za noge, 11 parov volnenih rokavic, 17 komadov volnenih snežnih čepic, 8 parov nogavic iz bombaža, 1050 komadov papirnatih podplatov, 150 kg robidnega lista za čaj, 50 kg raznih kovin, 13.55 K za predmete v prid vojne, 20 K za 100 kokard, 4.11 K za »Rdeči križ«, 4.22 K za zaklad vdov in sirot, 25.49 za vojaški dan 1914, 5.02 K za vojaški dan 1915, l. vojno posojilo: 200 K podpisal nadučitelj Fr. Zupančič, 2000 K podpisali drugi po prizadevanju nadučitelja: IV. vojno posojilo: 5000 K podpisal nadučitelj Fr. Zupančič, 100 K šolska mladina in 17.000 K drugi po prizadevanju nadučitelja: 129.87 K zbirka »Tedna Rdečega križa«: 90 K za 3 srečke »Rdečega križa« podp. nadučitelj, 90 K za 3 enake srečke podpisala nadučiteljica hči Zorka in 30 K za eno srečko podp. nadučiteljev sin Stanko.

—š— **Južnoštajerska hranilnica v Celju** bo oddala podpore za jubilejne ustanove »Cesarja Franc Jožefa I.« in »Spodnještajerske jubilejske ustanove« dijakom ali učencem slovenske narodnosti, ne oziraje se na kakovost in ne na mesto